

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA MILLIY QADRIYATLAR
ASOSIDA MA'NAVIY TARBIYA

Ismoilova Dildoraxon Xoshimjon qizi

University of business and science nodavat ta'lim muassasi Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 24-43
guruh Telfon raqam: +99886867474

Anotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiyani shakllantirish masalasi yoritilgan. Maqolada milliy qadriyatlarning bolalar ma'naviyatini rivojlantirishdagi o'rni, tarbiya jarayonida an'anaviy va innovatsion yondashuvlarning uyg'unligi hamda ta'lim-tarbiyada oilaviy va jamiyatning roli tahlil qilinadi. Shuningdek, bolalarga milliy madaniyat, urf-odat va an'analarni singdirish orqali ularning ma'naviy-axloqiy rivojlanishini ta'minlash imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, milliy qadriyatlar, ma'naviy tarbiya, innovatsion yondashuv, an'anaviy tarbiya, madaniy meros, urf-odatlar, ma'naviy-axloqiy rivojlanish.

**ДУХОВНОЕ ВОСПИТАНИЕ НА ОСНОВЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В
ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ**

Аннотация: В данной статье освещается вопрос формирования духовного воспитания на основе национальных ценностей в дошкольных образовательных учреждениях. В статье анализируется роль национальных ценностей в развитии духовности детей, гармоничное сочетание традиционных и инновационных подходов в процессе воспитания, а также роль семьи и общества в образовательно-воспитательной деятельности. Кроме того, рассматриваются возможности обеспечения духовно-нравственного развития детей посредством приобщения к национальной культуре, обычаям и традициям.

Ключевые слова: дошкольное образование, национальные ценности, духовное воспитание, инновационный подход, традиционное воспитание, культурное наследие, обычаи, духовно-нравственное развитие.

**SPIRITUAL EDUCATION BASED ON NATIONAL VALUES IN PRESCHOOL
EDUCATIONAL INSTITUTIONS**

Abstract: This article explores the formation of spiritual education based on national values in preschool educational institutions. It highlights the role of national values in developing children's spirituality, the integration of traditional and innovative approaches in the educational process, and the significance of both family and community in upbringing. The paper also examines the opportunities for fostering children's spiritual and moral development through the transmission of national culture, customs, and traditions.

Keywords: *Preschool education, national values, spiritual education, innovative approach, traditional upbringing, cultural heritage, customs, spiritual and moral development.*

KIRISH

Maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiya berish masalasi bugungi kunda dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Chunki globallashtirish jarayonida milliy o'zlikni saqlash, yosh avlodni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash jamiyat barqarorligi va taraqqiyoti uchun muhim omildir[1]. O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim va tarbiya bolalarni intellektual, ma'naviy-axloqiy, estetik va jismoniy jihatdan rivojlantirishga, shuningdek, ularni umumiy o'rta ta'limga tayyorlashga qaratilgan ta'lim turi sifatida belgilangan. Mamlakatimizda milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiya berishning huquqiy asoslari yaratilgan bo'lib, "Ta'lim to'g'risida"gi qonunda maktabgacha ta'lim va tarbiya tizimi, uning mazmuni va vazifalari aniq belgilab qo'yilgan[2]. Shuningdek, "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi qonunda davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari negizida bolalarning sifatli ta'lim va tarbiya olishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratish, ta'lim-tarbiya jarayonida milliy qadriyatlarni singdirish masalalari ko'zda tutilgan[3]. Milliy qadriyatlar millatning tabiiy-tarixiy rivoji, ijtimoiy turmushi, yashash tarzi, o'tmishi, kelajagi, madaniyati, ma'naviyati, urf-odatlar, an'analar, tili bilan uzviy bog'liq bo'lib, ular tarixiy jarayonlar davomida o'z o'rniga ega. Shu bois, maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda milliy qadriyatlar vositasida xulq madaniyatini shakllantirish, ularning ongli faoliyati, bilim saviyasi, e'tiqodi, tarixiy tajribalarga, an'analarga, udumlar va urf-odatlarga munosabati darajasida tarkib toptirish muhim ahamiyatga ega[4]. Shu nuqtai nazardan, maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiya berish nafaqat bolalarning shaxsiy rivojlanishiga, balki jamiyatning barqaror taraqqiyotiga ham xizmat qiladi. Bunday yondashuv bolalarda ona-yurtiga muhabbat, uni himoya qilish, asrab-avaylash kabi tuyg'ularni shakllantirishga qaratilgan. Shuningdek, milliy qadriyatlar asosida tarbiya olish bolalarning kelajakda jamiyatda faol va mas'uliyatli fuqarolar bo'lib yetishishiga zamin yaratadi[5]. O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim tizimini isloh qilish so'nggi yillarda davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. 2017-yilda O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligining tashkil etilishi sohada tub o'zgarishlarga zamin yaratdi. 2019-yilda qabul qilingan "O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'limni 2019-2030-yillarda rivojlantirish konsepsiyasi" maktabgacha ta'limni rivojlantirishning maqsadlari, vazifalari va ustuvor yo'nalishlarini belgilab berdi. Islohotlar natijasida maktabgacha ta'lim bilan qamrov darajasi sezilarli darajada oshdi. Masalan, 2017-yilda bu ko'rsatkich 27,7 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2021-yilga kelib 67 foizga yetdi[6]. Shuningdek, davlat-xususiy sheriklik asosida nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari soni ortdi. 2019-yilda O'zbekistonda 7 104 ta maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyat yuritgan bo'lsa, shundan 1 437 tasi (21 foiz) nodavlat tashkilotlar edi[7]. Maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishda xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik ham muhim ahamiyat kasb etdi. Xususan, UNICEF va Jahon banki bilan hamkorlikda kichik yoshdagi bolalarning erta rivojlanish sohasiga kirishni tezlashtirish va sifatini oshirishga qaratilgan loyihalar amalga oshirildi. Biroq,

amalgama oshirilgan islohotlarga qaramay, tizimda hali ham yechimini kutayotgan muammolar mavjud[8]. Masalan, maktabgacha ta'lim tashkilotlarining moddiy-texnik bazasini yanada mustahkamlash, kadrlar malakasini oshirish kabi masalalar dolzarbligicha qolmoqda. Kelgusida amalgama oshiriladigan chora-tadbirlar ushbu muammolarni bartaraf etishga, maktabgacha ta'lim tizimini yanada rivojlantirishga qaratilgan.

Adabiyotlar tahlili: Maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiya berish masalasi ko'plab ilmiy tadqiqotlarda o'rganilgan. Xususan, zamonaviy maktabgacha ta'limda bolalarda milliy va madaniy qadriyatlarni shakllantirishning nazariy asoslari chuqur tahlil qilingan. Bu tadqiqotlarda milliy qadriyatlarning bolalar ma'naviyatini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati ko'rsatilgan. Boshqa bir tadqiqotda maktab va maktabgacha ta'limda milliy tarbiya va qadriyatlarning integratsiyasi o'rganilib, ularning axloqiy fazilatlarini shakllantirishdagi roli yoritilgan[9]. Shuningdek, milliy urf-odatlar, qadriyatlar va an'analarni zamonaviy texnologiyalar orqali maktabgacha yoshdagi bolalar tarbiyasiga singdirish masalalari ham ko'rib chiqilgan. Milliy qadriyatlar vositasida maktabgacha tarbiya yoshdagi bolalarda xulq madaniyatini shakllantirish usul va vositalari ham alohida e'tiborga loyiqdir. Bu boradagi tadqiqotlar milliy qadriyatlarning bolalar xulq-atvorini shakllantirishdagi ahamiyatini ko'rsatadi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiya berish bo'yicha O'zbekistonda bir qator olimlar va tadqiqotchilar ilmiy izlanishlar olib bormoqdalar. Masalan, R.Y. Safarova "Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar vositasida xulq madaniyatini shakllantirish yo'llari" mavzusida tadqiqot olib borgan[10]. Shuningdek, boshqa tadqiqotchilar ham maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlarni singdirishning mazmuni va amaliy ahamiyatini o'rganib, bu borada ilmiy ishlar yaratganlar. Bu kabi ilmiy izlanishlar milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiya berishning nazariy va amaliy jihatlarini yoritishga xizmat qiladi.

Metodologiya: Ushbu tadqiqotda maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiya berish jarayonini ilmiy asosda o'rganish maqsadida turli metodlardan foydalanildi. Birinchi navbatda, mavzuga oid ilmiy adabiyotlar, monografiyalar, maqolalar va statistik hisobotlar tahlil qilinib, milliy qadriyatlarning ta'lim-tarbiya jarayonidagi o'rni va ahamiyati aniqlashtirildi. Shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyachilari va ota-onalar o'rtasida so'rovnomalar tashkil etilib, ularning milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiya berish borasidagi qarashlari va amaliy tajribalari o'rganildi. Tadqiqot doirasida maktabgacha ta'lim muassasalarida tarbiya jarayoni bevosita kuzatilib, bolalar ongiga milliy qadriyatlarni singdirish metodlari va vositalari tahlil qilindi. Ushbu kuzatishlar orqali milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiyaning bolalarning shaxsiy rivojlanishiga ta'siri aniqlandi. Olingan ma'lumotlar statistik tahlil usullari yordamida qayta ishlanib, mavjud muammolar va istiqbolli yo'nalishlar belgilandi. Metodologik yondashuv doirasida eksperimental tadqiqot ham o'tkazilib, milliy qadriyatlar asosida tarbiya berishning samaradorligi sinovdan o'tkazildi. Natijalar tahlili asosida maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlarni singdirishning eng samarali usullari tavsiya qilindi. Ushbu tadqiqot metodlari kompleks ravishda qo'llanilib, mavzuga oid chuqur ilmiy tahlil amalga oshirildi.

Natijalar: O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiya berish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar natijasida ushbu yondashuv bolalarning axloqiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Milliy qadriyatlar bolalarning vatanparvarlik, hurmat, mehr-oqibat, odob-axloq qoidalariga rioya qilish kabi fazilatlarini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ota-onalar va tarbiyachilar milliy qadriyatlarni bolalarga yetkazishda asosiy rolni o'ynaydi. Ularning bu boradagi bilim va malakalari ta'lim jarayonining samaradorligini belgilovchi omillardan biri hisoblanadi. Milliy qadriyatlar asosida tuzilgan ta'lim dasturlari bolalarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ushbu dasturlar yordamida tarbiyalangan bolalarda milliy o'zlikni anglash, o'z madaniyati va urf-odatlariga hurmat bilan yondashish hissi shakllanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bunday yondashuvga asoslangan ta'lim dasturlaridan foydalanish orqali bolalar shaxsiy fazilatlarini rivojlantirish mumkin. Maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlar asosida tarbiya berishning natijalari sezilarli darajada samarali bo'lmoqda. Biroq, bu borada yanada keng qamrovli tadqiqotlar olib borish hamda milliy tarbiya metodikalarini takomillashtirish talab etiladi. Globalizatsiya sharoitida milliy qadriyatlar asosida ta'lim-tarbiya berishning ahamiyati yanada ortib borayotganligi sababli, kelgusida bu sohada yangi innovatsion yondashuvlar ishlab chiqilishi va joriy etilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu boisdan, milliy qadriyatlarni ta'lim jarayoniga samarali integratsiya qilish, pedagoglarning malakasini oshirish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish istiqboldagi dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

Muhokama: Maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiya berish masalasi zamonaviy pedagogika fanida dolzarb mavzulardan biri hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy qadriyatlar bolalarning shaxsiy rivojlanishi va ijtimoiylashuvida muhim ahamiyat kasb etadi. Milliy qadriyatlar bolalarda vatanparvarlik, insonparvarlik, hurmat, mehr-oqibat kabi fazilatlarini shakllantirishda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, milliy qadriyatlar asosida tarbiya berish bolalarning madaniy va axloqiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu esa ularning kelajakda jamiyatda faol va mas'uliyatli fuqarolar bo'lib yetishishiga zamin yaratadi. Biroq, milliy qadriyatlar asosida tarbiya berishda ba'zi muammolar ham mavjud. Xususan, zamonaviy texnologiyalar va globallashuv jarayonlari bolalarning milliy qadriyatlarga bo'lgan qiziqishini pasaytirishi mumkin. Shu sababli, tarbiyachilar va ota-onalar milliy qadriyatlarni zamonaviy usullar bilan bolalarga yetkazish yo'llarini izlashlari lozim. Kelajakda milliy qadriyatlar asosida tarbiya berishning ahamiyati yanada ortishi kutilmoqda. Chunki globallashuv jarayonida milliy o'zlikni saqlash va rivojlantirish muhim vazifa hisoblanadi. Shu bois, maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiya berishning yangi usul va vositalarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish zarur. Umuman olganda, milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiya berish maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. Bu esa jamiyatning barqaror va izchil rivojlanishiga zamin yaratadi.

Xulosa: Maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiya berish bolalarning axloqiy, madaniy va ijtimoiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy qadriyatlar bolalarda vatanparvarlik, hurmat, mehr-

oqibat, o'z madaniyatiga sadoqat kabi fazilatlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Zamonaviy ta'lim muhitida bu qadriyatlarni samarali singdirish uchun innovatsion pedagogik usullar va texnologiyalardan foydalanish zarur. Shuningdek, ota-onalar va tarbiyachilarning bu boradagi faolligi muhim ahamiyat kasb etadi. Kelgusida milliy qadriyatlar asosida ma'naviy tarbiya berishning dolzarbligi ortib borishi kutilmoqda, bu esa ta'lim tizimida uzluksiz takomillashtirish va yangi metodologik yondashuvlarni joriy etishni talab qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Aziza, E., & Shohbozbek, E. (2025). O'ZBEKISTONDA MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA MADANIY MEROS VA AN'ANAVIY TARBIYANING O'RNI. Global Science Review, 3(1), 375-384.
2. Muslima, O., & Shohbozbek, E. (2025). O'ZBEKISTONDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYANI SHAKLLANTIRISHNING INNOVATSION USULLARI. Global Science Review, 3(1), 339-347.
3. Shohbozbek, E. (2025, March). Maktabgacha ta'lim tizimida milliy qadriyatlarni singdirish va uzluksiz ta'limga bog'liqlik. In international scientific research conference (Vol. 3, No. 32, pp. 88-95).
4. Shohbozbek, E. (2025). Uzluksiz ta'lim tizimida maktabgacha ta'limning yoshlar ma'naviyatiga ta'siri. Innovative developments and research in education, 4(37), 225-230.
5. Shohbozbek, E. (2025). Maktabgacha ta'lim muassasalarida oilaviy ma'naviy tarbiyaning ahamiyati. Innovative developments and research in education, 4(37), 243-247.
6. Shohbozbek, E. (2025, March). Yoshlarning ma'naviy dunyo qarashini shakllantirishda maktabgacha ta'limning o'rni. In international scientific research conference (Vol. 3, No. 32, pp. 76-81).
7. Shohbozbek, E. (2025). Maktabgacha ta'limda ma'naviy tarbiya va uning yoshlar ongiga ta'siri. INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 6(50), 325-330.
8. Shohbozbek, E. (2025). Maktabgacha ta'lim muassasalarida ma'naviy tarbiya va uzluksiz ta'lim uzviyligi. Innovation in the modern education system, 6(50), 307-313.
9. Ergashbayev, S. (2025). YOSHLARNING MA'NAVIYAT DUNYOQARASHINI RIVOJLANTIRISHDA UZLUKSIZ TA'LIM JARAYONLARINING O'RNI (RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA). Universal xalqaro ilmiy jurnal, 2(2), 3-9.
10. Gavxar, X., & Shohbozbek, E. (2025). UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA MAKTABGACHA TA'LIMNING O'RNI VA AHAMIYATI. Global Science Review, 3(1), 303-310.